

Velimir Živković, LL.M., MJur. (Oxford)*

ULOGA SRPSKIH UDRUŽENJA POTROŠAČA U POSTUPCIMA ZA NAKNADU ŠTETE ZBOG POVREDA PRAVA KONKURENCIJE

Privatnopravno sprovođenje prava konkurencije u vidu tužbi za naknadu štete od strane oštećenih lica predstavlja važan aspekt sveukupnog režima prava konkurencije. Ovoj materiji je u pravu Srbije posvećen član 73. Zakona o zaštiti konkurencije što je korisno ali i nedovoljno za potpunije i svrsishodno regulisanje.

U kontekstu opštih napora na evropskom kontinentu za jačanje ovog oblika sprovođenja prava konkurencije u ovom članku iznose se ideje za poboljšanje pravnog okvira u Srbiji u domenu jačanja uloge udruženja potrošača. Ovim udruženjima bi trebalo biti omogućeno da iniciraju tužbe za nadoknadu štete koju su pretrpeli potošači i to posebno u situacijama kada su isti suočeni sa velikim preprekama u eventualnom pokretanju sopstvenih postupaka. U tom smislu se u članku iznosi skica modela koji bi mogao biti primenjen.

Ključne reči: Pravo konkurencije.– Naknada štete.– Udruženja potrošača.

1. UVOD

Zakon o zaštiti konkurencije iz 2009. godine¹ uneo je u srpsko pravo konkurencije između ostalog i novinu u članu 73. Ovim članom se regulišu privatnopravni postupci naknade štete prouzrokovane povredama pravila konkurencije, u situaciji kada postoji odluka o utvrđenoj povredi od strane Komisije za zaštitu konkurencije (u daljem tekstu: KZK). Ovaj oblik zaštite konkurencije u uporednom zakonodavstvu i doktrini poznat je po engleskom izrazu *follow on actions*, i

* Autor je diplomirani pravnik – master, MJur (Oxford), doktorant, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, velimir85@yahoo.com

1 Zakon o zaštiti konkurencije, *Službeni glasnik RS*, br. 51/2009 (dalje u tekstu: ZK).

zajedno sa drugim tipom postupaka u kojima ne postoji prethodna odluka javnopravnog tela za zaštitu konkurencije (eng. *stand alone actions*) čini osnovni element privatnopravnog sprovođenja (eng. *private enforcement*) prava konkurencije. Funkcija privatnopravnog sprovođenja je dvostruka: kompenzatorna (u smislu naknade štete neposredno oštećenima) i preventivna (specijalna i generalna prevencija budućih prekršaja). Privatnopravno sprovođenje predstavlja jednu od ključnih smernica u daljem razvoju prava konkurencije u Evropskoj uniji.²

Ideja da se materija ovih pratećih odštetnih tužbi potpunije reguliše u članu 73. ZZK je za pohvalu. Prethodni zakon o zaštiti konkurencije iz 2005. godine³ nije sadržavao sličnu odredbu pa je sadašnji zakon svakako iskorak u dobrom pravcu. Nažalost, sudska praksa o primeni člana 73. ZZK prema autoru dostupnim podacima i dalje praktično ne postoji.⁴

U daljem izlaganju sledi kratak osvrt na član 73. ZZK, a potom predlozi kako bi se mogla poboljšati rešenja u pogledu parničnih postupaka pokrenutih u skladu sa njim i to u pogledu njihovog pokretanja i vođenja od strane udruženja potrošača. Pomenuti predlozi odnose se u velikoj meri na materiju koja se ne reguliše pravom konkurencije već i građanskim procesnim pravom i pravom zaštite potrošača, što ukazuje da je u oblasti privatnopravnog sprovođenja potreban planski i koherentan pristup sveobuhvatnom regulisanju.

2. KRATAK OSVRT NA ČLAN 73. ZZK

Član 73. ZZK glasi:

„Naknada štete koja je prouzrokovana aktima i radnjama koje predstavljaju povredu konkurencije u smislu ovog zakona, a koja je utvrđena rešenjem Komisije, ostvaruje se u parničnom postupku pred nadležnim sudom.

2 A. Ezrachi, *EU Competition Law – An Analytical Guide to the Leading Cases*, Oxford 2010², 453–454.

3 Zakon o zaštiti konkurencije, *Službeni glasnik RS*, br. 79/2005.

4 Prema podacima dostupnim autoru, u domenu naknade štete zbog povrede prava konkurencije postoji u toku samo jedan sudski postupak, koji je uz to u zastoju dok Upravni sud ne odluči o žalbi na odluku KZK. Autor želi da se ovim putem zahvali kolegama iz beogradskih advokatskih kancelarija Karanović Nikolić, Moračević Vojnović Zdravković/Schoenherr i CMS na konsultacijama i podacima.

Rešenje Komisije iz stava 1. ovog člana ne pretpostavlja da je šteta nastupila, već se ista mora dokazivati u sudskom postupku.“

Čini se da značaj ovog člana ZZK nije u inoviranju ili reformi prava konkurencije već pre svega u razjašnjavanju određenih pitanja. Ovo je svakako korisno ali verovatno nije bilo nužno. Osnovni elementi koji se mogu izdvojiti iz ovog člana su sledeći: a) posredno se konstatuje da za povredu prava konkurencije utvrđenu rešenjem KZK postoji i privatnopravni elemenat sankcije u vidu naknade štete oštećenom; b) postupak naknade ove štete je parnični i pred nadležnim sudom i v) šteta se mora dokazivati a ne pretpostavlja se samim rešenjem KZK.

Mišljenja smo da nijedan od ovih elemenata sam po sebi ne odstupa od opštih pravila i principa na kojima je zasnovano pravo Srbije i da u tom smislu suštinske potrebe za izričitim naglašavanjem pomenutih rešenja nije bilo. Mogućnost naknade štete, sa ili bez odluke KZK, ionako je predviđena širokom opštim odredbama o naknadi štete u Zakonu o obligacionim odnosima.⁵ S obzirom na kontestativnu pravnu prirodu naknade štete i njen privatno pravni karakter, ostvarivanje u parničnom postupku se takođe logično nameće kao rešenje. Konačno, odredba o tome da se šteta ne pretpostavlja takođe se podvodi pod redovan pristup ovom pitanju u materiji naknade štete.⁶

I pored svega navedenog, smatramo da postoji opravdan razlog postojanja ovog člana. Izričita potvrda pomenutih rešenja i grupisanje na jednom mestu u relevantnom zakonskom tekstu nije negativno, naprotiv. U sistemu prava konkurencije koji je još uvek u povoju, poput srpskog, svaki vid razjašnjenja nedoumica je koristan. Dobrodošao je kako sudijama koji se često po prvi put susreću sa ovom materijom tako i licima koja smatraju da su oštećena. U izvesnom smislu, pored pojašnjenja, isticanje prava na naknadu štete predstavlja i svojevrstan oblik podstreka oštećenima da se tim pravom i koriste. Zbog pomenutih efekata na prevenciju to je pozitivno i za čitav sistem zaštite konkurencije u jednoj zemlji.

---

5 Zakon o obligacionim odnosima, *Službeni list SFRJ*, br. 29/78, 39/85, 45/89 i dr., članovi 16., 154. i 155.

6 O. Antić, *Obligaciono pravo*, Beograd 2007, 431–432.

3. ULOGA UDRUŽENJA POTROŠAČA – RAZLOZI I MOGUĆI OBLIK DELOVANJA

Cilj koja stoji iza pratećih odštetnih tužbi je da postupak bude jednostavan i efikasan ili bar značajno jednostavniji i efikasniji nego u slučaju kada je prvo potrebno dokazivati povredu konkurencije uz krivicu prekršioca a potom i ostale potrebne elemente za naknadu štete – nastalu štetu i kauzalnu vezu između povrede konkurencije i štete. No, i pored toga ne bi trebalo biti previše uveren da uz pojednostavljenje ovaj postupak predstavlja primamljiv izbor za krajnjeg potrošača.

Zamislimo situaciju u kojoj je lanac supermarketa, koji ima nesumnjivo dominantan položaj na tržištu, taj položaj zloupotrebio nametnuvši krajnjim potrošačima nepravično visoku cenu određenog proizvoda koji spada u robu široke potrošnje u iznosu koji je 20% viši od cene koja bi bila u uslovima prave konkurencije. Ovakva povreda je trajala godinu dana, a potom je otkrivena i sankcionisana odlukom KZK. Šteta za svakog od potrošača koji je kupio navedeni proizvod je očigledna.

Ako pretpostavimo da je potrošač potpuno upoznat sa svojim pravima prema članu 73. ZZK (što je samo po sebi daleko od verovatnog) i uz to i razmatra pokretanje postupka, pred njega se postavljaju najmanje dve velike prepreke. Prva se odnosi na to da prema racionalnom ekonomskom ponašanju u ovakvim situacijama potrošač nema motiva da postupak pokrene.⁷ Uopšteno govoreći, pojedinačni potrošač u zbiru pretrpi relativno mali iznos štete. Ako je, u primeru, uvećana cena proizvoda iznosila 500 dinara, kao i da je navedeni proizvod potrošač kupovao jednom mesečno, šteta koju je pretrpeo potrošač iznosi svega 1200 dinara za godinu dana (20% od 500 x 12). Uz činjenicu da samo jedan podnesak advokata prema važećoj advokatskoj tarifi košta pet puta toliko,⁸ i uz dalje troškove sudskih taksi, naknade za ročišta i činjenice da spor svakako može potrajati – nameće se zaključak da potrošač jednostavno nema motiva da se u navedeni proces

7 J. Ziegel, A. Duggan, *Commercial and Consumer Sales Transactions – Cases, Text and Materials*, Toronto 2002⁴, 736; M. Sittenreich, „The Rocky Path for Private Directors General: Procedure, Politics, and the Uncertain Future of EU Antitrust Damages Actions“, *Fordham Law Review* 78/2010, 2706 *et seq.*

8 Tarifni broj 7 Advokatske tarife od 10.03.2012. godine, dostupno na adresi: http://www.advokatska-komora.rs/propisi_lat/TARIFA_100312.pdf, pristupljeno 10.09.2012.

upušta radi navedenog iznosa štete, sve i uz sasvim izvesnu mogućnost da će troškovi na kraju biti nadoknađeni.⁹

Druga prepreka za potrošača koji bi želeo da se upusti u postupak leži pre svega u mogućnosti da pretrpljenu štetu dokaže. Krajnji potrošač bi morao da ukaže na pretrpljenu štetu kroz dokaz da je navedeni proizvod zaista makar jednom i kupio. U slučaju robe široke potrošnje tako nešto nije jednostavno dokazati. Praktično, najrealnije bi bilo pružiti dokaz kroz posedovanje fiskalnog računa, ali je preterano očekivati da će potrošač fiskalni račun za robu široke potrošnje čuvati kroz duži period. To sve dovodi do situacije u kojoj potrošač nije u mogućnosti da dokaže štetu. Ni ovo nije nešto što je karakteristično samo za Srbiju. U čuvenom britanskom slučaju *JJB Sports*,¹⁰ zbog malog broja potrošača koji su sačuvali račun za robu koja je bila predmet kartelnog dogovora (dres), pribegavalo se i dokazivanjem putem prilažanja fotografija na kojima oštećeni potrošač nosi navedeni dres. Jasno je da u većini slučajeva takvih i sličnih dokaza nema.

Dok u domenu dokazivanja pretrpljene štete nije lako predložiti rešenja, opcije za efikasnije i izvesnije pokretanje postupka su dostupne. To su kolektivne tužbe u različitim oblicima: kolektivne tužbe u pravom smislu reči gde se tuži u ime čitave klase oštećenih, kolektivne tužbe gde se više desetina ili stotina tužilaca udruže već tuže u svoje ime, kao i tužbe pokrenute od strane određenih udruženja u ime lica čije interese udruženje brani.¹¹

S obzirom na okvire ovog rada, fokusiraćemo se na osnovni predlog ovog članka, a to su tužbe pokrenute od strane udruženja potrošača. Iako ove tužbe spadaju u domen privatnopravnog sprovođenja prava konkurencije, elementat kompenzacije ovde može izostati ako potrošač ne može da dokaže pretrpljenu štetu, slično kao i u parnici. Jednostavno rečeno, ako potrošač nema dokaza da je ikada nabavio neki proizvod, postupak preko udruženja potrošača mu ne može pomoći. Ali element prevencije koji bi takođe izostao bez pokretanja tužbe od strane potrošača, ovde je prisutan. Iako možda odšteta neće

---

9 Zakon o parničnom postupku, *Službeni glasnik RS*, br. 72/2011 (u daljem tekstu: ZPP), član 153.

10 *The Consumers' Association v JJB Sports*, Competition Appeal Tribunal Case 1078/7/9/07, detalji dostupni na adresi: <http://www.catribunal.org.uk/237-640/1078-7-9-07-The-Consumers-Association.html>, pristupljeno 10.09.2012.

11 Za više o ovim oblicima videti, na primer G. Wagner, „Collective Redress – Categories of Loss and Legislative Options“, *Law Quarterly Review* 127/2011.

stići do samog potrošača, svako ko bi razmišljao o kršenju prava konkurencije bi morao uzeti u obzir i to da bi svejedno morao da plati odštetu i to, mišljenja smo, u punom iznosu kao da je svaki porošač uspeo u tužbi.

Ovako nešto je zasad neostvarivo u srpskom pravu. Zakonodavac je u Srbiji 2010. godine doneo Zakon o zaštiti potrošača.¹² Ovaj zakon je donet skoro godinu dana posle ZZK i pružao je priliku da se svojim odredbama nadoveže na ZZK. Ipak, iako ZZP predviđa mogućnost pokretanja sporova od strane udruženja potrošača radi zaštite šrava i interesa potrošača,¹³ u ta prava i interese potrošača koje ZZP nabraja¹⁴ ne spada i pravo na uživanje u slobodnoj konkurenciji ili interes potrošača da ne budu oštećeni time što bi jedan ili više trgovaca kršilo pravila konkurencije koja su, naglašavamo to, prema ZZK *naročito tu radi koristi potrošača!*¹⁵ Ovakav nedostatak čudi ako se zna da je mogućnost pokretanja postupaka od strane udruženja potrošača u materiji prava konkurencije dobro poznata u pravima članica EU već decenijama. Tako nešto moguće je, na primer, u susednoj Rumuniji već dvadeset godina.¹⁶

Radi ispravljanja ove manjkavosti smatramo korisnim da se u opštim crtama predloži model koji bi mogao biti osnov za reformu i unapređenje zakona. Nećemo ovde ulaziti u materiju reprezentativnosti udruženja potrošača u Srbiji niti njihovih velikih poteškoće usled manjka institucionalnih kapaciteta.¹⁷ Problemi u praksi ipak nisu razlog da se pravni okvir zapostavi i ne unapređuje dalje dok se ti problemi rešavaju.

Mišljenja smo da je najbolji model za ostvarivanje rezultata u Srbiji nalik *cy pres* konceptu kakav je prisutan u uporednom pravu.¹⁸

12 Zakon o zaštiti potrošača, *Službeni glasnik RS*, br. 73/2010 (u daljem tekstu: ZZP).

13 ZZP, član 130.

14 ZZP, član 2.

15 ZZK, član 1.

16 European Consumer Consultative Group Opinion on Private Damages Actions, 2010, 78, http://ec.europa.eu/consumers/empowerment/docs/ECCG_opinion_on_actions_for_damages_18112010.pdf, pristupljeno 10.09.2012.

17 Konferencija Ujedinjenih nacija za trgovinu i razvoj, Ekspertska analiza politike zaštite konkurencije: Srbija, New York-Geneva 2011, 54–56, http://archive.unctad.org/ru/docs/ditccp2011d2_ru.pdf, pristupljeno 10.09.2012.

18 Za više o ovome videti, na primer, S. Yospe, „Cy Pres Distributions in Class Action Settlements“, *Columbia Business Law Review* 3/2009.

Udruženje potrošača bi imalo pravo da pokreće postupke naknade štete u ime potrošača na osnovu donetih odluka komisije i u skladu sa članom 73.ZZK. Pretrpljenom štetom bi se ovde smatrala šteta koju su pretrpeli svi potrošači koji su navedeni proizvod kupili a čije interese udruženje brani. Samim tim i dokazivanje pretrpljene štete bi se odvijalo drugačije. Na osnovu poslovnih podataka prekršioca i drugih subjekata uključenih u proces prodaje krajnjim potrošačima došlo bi se do podatka o tome koliko je proizvoda prodato po veštački podignutoj ceni u vreme trajanja prekršaja. Ta količina pomnožena iznosom za koji je podignuta cena u odnosu na onu koja bi postojala u situaciji da prekršaja nije bilo bi predstavljao iznos koji bi prekršilac bio dužan da nadoknadi kao štetu koju su potrošači pretrpeli. Jasno je da je ovakav način dokazivanja štete, iako ograničen na neposrednu štetu a ne i izgublenu dobit, daleko jednostavniji i efikasniji od toga da svaki potrošač dokazuje svoju štetu. Ukoliko je odluka KZK pravosnažna, te time postoji *res iudicata* da je prekršilac zaista i odgovoran, ovakav sistem dokazivanja je i sasvim legitiman. Naravno, u ovom procesu postoji mogućnost teškoća u utvrđivanju količine proizvoda, opstrukcije i odugovlačenja od strane tuženika i slično. Lek za to bi mogla biti razumna upotreba člana 232. ZPP i mogućnosti slobodne ocene iznosa naknade štete u slučaju postojanja nesrazmernih teškoća u utvrđivanju tačnog iznosa.

Pitanje koje se dalje postavlja je šta učiniti sa dobijenom naknadom. Jasno je da kao takva ne pripada udruženju potrošača jer je tužba pokrenuta u cilju zaštite interesa potrošača a ne udruženja. Prva mogućnost za dobijenu naknadu štete je da svaki od potrošača koji može ipak da dokaže da je štetu pretrpeo iz dobijene odštete takođe bude obeštećen. U tom cilju bi udruženje potrošača bilo obavezano da po dobijenoj odšteti objavi javni poziv potrošačima i ostavi primeren rok (kao neki minimum čini se rok od 3 meseca) da se jave i ukoliko su u mogućnosti dokažu da su kupili proizvod u navedenom periodu. Pored toga, svakom potrošaču bi ostalo omogućeno da sam na sudu ostvari naknadu štete, nezavisno od postupka koji bi vodilo udruženje potrošača. Tako nešto bi se moglo desiti u slučaju da je potrošač nezadovoljan dobijenim iznosom ili ima nameru da dokaže i izgublenu dobit. U slučaju pozitivnog ishoda po potrošača i isplaćenog iznosa od strane prekršioca, prekršiocu bi bilo dozvoljeno da uz dokaz o tome dobije povraćaj isplaćenog iznosa iz iznosa odštete koji je plaćen u postupku pokrenutom od strane udruženja potrošača.

Po isteku perioda za prijavljivanje, preostali iznos odštete bi trebalo da bude na raspolaganju udruženjima za zaštitu potrošača za pokretanje novih pratećih odštetnih tužbi i za aktivnosti usmerene ka poboljšanju zaštite potrošača odnosno jačanju svesti o potrebi zaštite konkurencije i prava potrošača u tom pogledu. U tom pogledu čini se da je najbolje rešenje da navedena sredstva budu na posebnom računu pod nadzorom za to određenog državnog organa (konkretnog ministarstva ili pak KZK) i odobravana po zahtevu udruženja za zaštitu potrošača za konkretne aktivnosti.

Na ovaj način pružila bi se prilika akterima koji su dobro informisani i motivisani da zaštite potrošače da to zaista i urade, ostvario bi se cilj preventivnog dejstva privatnopravnog sprovođenja prava konkurencije, cilj kompenzacije potrošača ne bi bio u potpunosti isključen a ostvarila bi se sredstva za dalju podršku ovakvog vida sprovođenja zaštite konkurencije i/ili drugim aktivnostima usmerenim ka zaštiti potrošača.

Dva moguća problema se posebno ističu i vredelo bi im posvetiti nešto više pažnje. Prvi je pitanje egzaktnog iznosa za koji je došlo do veštačkog povećanja cene. Ne mislimo ovde samo na probleme koji mogu nastati prilikom ekonomskog izračunavanja toga koja bi bila prava tržišna cena u različitim periodima trajanja prekršaja i slično, iako je to takođe ogroman problem u pravu konkurencije.¹⁹ Ključno pitanje za ostvarivanje jednostavnosti pratećih odštetnih tužbi je da li će KZK u svojoj odluci na kojoj se bazira dalji postupak biti dovoljno (ili uopšte) precizna u određivanju u kojoj meri je i kako prekršaj doveo do povećanja cene krajnjim potrošačima. Mišljenja smo da je čitav koncept pratećih odštetnih tužbi obesmišljen ako bi udruženje potrošača moralo da dokazuje i objašnjava uzročnu vezu između prekršaja i povećanja cene krajnjim potrošačima, kao i sam iznos tog povećanja, što bi često iziskivalo velike napore u prikupljanju dokaza i kompleksnu ekonomsku analizu. KZK je inače već bila kritikovana za preterano uprošćen pristup kompleksnim pitanjima,²⁰ pa ostaje da se apeluje na KZK da se u donošenju odluka postupa temeljno i iscrpno, sa što više detalja i objašnjenja.

19 Videti Oxera, Quantifying antitrust damages, Brussels 2009, http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_study.pdf, pristupljeno 10.09.2012.

20 B. Begović, V. Pavić, „Jasna i neposredna opasnost II: Čas anatomije“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu* 2/2010, 347–350.

Drugi problem bi mogao biti izazvan potencijalnim zloupotrebama u domenu raspodele dobijenih sredstava iz odštete koju bi prekršilac platio. Jedan vid toga je opasnost pojave navodnih oštećenih potrošača koji bi u dogovoru sa udruženjem potrošača mogli protivpravno dobiti naknade iz dobijenog iznosa. Ovo bi trebalo sprečavati, između ostalog i kroz uvođenje makar dva nezavisna nivoa provere zahteva oštećenog potrošača prema dobijenom iznosu odštete. Drugi vid problema bi mogao biti u simulovanim tužbama od strane navodnih oštećenih potrošača prema prekršiocu u kojima bi tuženik odmah priznao sve navode i navodno isplatio potrošača u cilju dobijanja povraćaja iz plaćene odštete. Mišljenja smo da bi zato bilo preporučljivo regulisati da u slučajevima tužbi pojedinačnih potrošača kada se vodi ili je završen postupak od strane udruženja potrošača, tuženik – prekršilac nema pravo slobodnog raspolaganja u vidu priznanja zahteva tužioca već da sud trebalo da u punoj meri primeni svoja prava u smislu članova 340, 3, 7, 9. i 230. ZPP.

4. ZAKLJUČAK

Privatnopravno sprovođenje prava konkurencije u vidu pratećih odšetnih tužbi važan je element zaokruženog sistema prava konkurencije u jednoj zemlji. I pored snažne podrške koja je na evropskom planu data razvoju ovog aspekta prava konkurencije, čini se da je i sa stanovišta zakonskih propisa i sa stanovišta prakse u Srbiji učinjeno malo.

Iskorak učinjen unošenjem člana 73. ZZK u srpsko zakonodavstvo se sa jedne strane može oceniti kao koristan, a sa druge kao nedovoljan sam po sebi. U praksi nije došlo do značajnijih pomaka. Ostaje naravno otvoreno pitanje da li je KZK preduzimala dovoljno u otkrivanju i kažnjavanju povreda konkurencije koje bi bile pogodne za primenu člana 73. ZZK, ali smo i mišljenja da nedovoljno razrađene odredbe u pogledu pokretanja postupaka kada su oštećeni potrošači mogu uticati na intenzitet pokretanja postupaka.

Uvođenje mogućnosti da u ime potrošača, koji su vrlo često nemotivisani da pokrenu postupak ili u nemogućnosti da pretrpljenu štetu dokažu, postupak vode udruženja potrošača predstavlja logičan odgovor na probleme i praćenje uporednopravnih rešenja. U tom pravcu su korisni i pojednostavljivanje odredbi o dokazivanju štete u ovakvim situacijama, kao i poseban i transparentan način raspodele i korišćenja

dobijene odštete. Radi optimalnog korišćenja mogućnosti koje bi bile pružene udruženjima potrošača u ovoj oblasti – potrebno je poboljšanje delovanja udruženja u praksi i njihovih kapaciteta i mogućnosti da aktivno i samostalno delaju u cilju zaštite interesa potrošača.

Preporuka za zakonodavca u Srbiji je svakako da nastavi sa razvojem prava konkurencije u skladu sa tekovinama EU. Skica modela predložena u ovom radu mogla bi da doprinese tome u oblasti primene člana 73. ZZK. Usvajanje ovakvog ili sličnog modela bilo bi značajno za širenje svesti o pravu konkurencije u privredi i kod potrošača. Sve to doprinosi daljem razvoju kulture konkurencije, što bi svakako trebalo da bude dugoročni cilj Srbije u pravnom i ekonomskom smislu.

Velimir Živković, LL.M., MJur. (Oxford)

THE ROLE OF SERBIAN CONSUMER ASSOCIATIONS IN DAMAGES ACTIONS FOR BREACHES OF COMPETITION LAW

Summary

Private enforcement of competition law through damages actions by the persons who suffered them represents an important aspect of the whole regime of competition law. In Serbian law, Article 73 of the Law on the Protection of Competition is dedicated to this matter, being both useful and insufficient for complete and thorough regulation.

In the context of general efforts in Europe to strengthen this form of competition law enforcement, this article puts forward ideas for the improvement of legal framework in Serbia regarding the strengthening of the role of consumer associations. These associations should be allowed to initiate damages actions for the losses suffered by the consumers, especially in situations where these are faced with large obstacles for initiating the actions themselves. To achieve this, the article presents a sketch of a model which could be implemented.

Keywords: *Competition Law.– Damages actions.– Consumer associations.*